

LIPIEC-SIERPIEŃ 2020

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie.

MGR MATEUSZ CHATYS

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIWERSYTET ŁÓDZKI

MONITOR ASEAN

LIPIEC-SIERPIEŃ 2020

REGION AZJI POŁUDNIOWO-WSCHODNIEJ STAŁ SIĘ GŁÓWNYM OBSZAREM RYWALIZACJI CHINY-USA

Lipiec i sierpień, mimo wciąż trudnej sytuacji epidemiologicznej z powodu COVID-19 okazały się czasem wzmożonej aktywności militarnej na Morzu Południowochińskim. Zarówno Chiny jak i Stany Zjednoczone zaangażowały swoją marynarkę wojenną oraz lotnictwo, żeby pokazać potencjał wojskowy i odstraszyć przeciwnika od dalszej eskalacji. Niestety działania te przynoszą odwrotny skutek i coraz częściej mówi się o możliwości przekształcenia zimnej wojny w gorącą. W przypadku starcia dwóch największych gospodarek świata ucierpią wszystkie państwa na świecie, ale bez wątpienia największe straty poniosą państwa ASEAN znajdujące się w samym epicentrum rywalizacji mocarstw.

I. STOSUNKI CHINY-ASEAN

1 lipca: Chiny rozpoczęły manewry marynarki wojennej na Morzu Południowochińskim. Zgodnie z zapowiedziami Administracji Bezpieczeństwa Morskiego Chińskiej Republiki Ludowej w prowincji Hainan rozpoczęły się pięciodniowe manewry w okolicy Wysp Paracele. Oprócz jednostek marynarki wojennej w ćwiczeniach wzięły również statki straży przybrzeżnej oraz milicji morskiej pod dowództwem Centralnej Komisji Wojskowej, co było możliwe dzięki ostatnim zmianom prawnym zatwierdzonym przez Stały Komitet OZPL.

2 lipca: Filipiny i Wietnam zgłaszają sprzeciw przeciwko chińskim ćwiczeniom wojskowym na spornym obszarze Morza Południowochińskiego. Minister obrony Filipin Delfin Lorenzana określił chińskie manewry działaniami wysoce prowokacyjnymi, natomiast wietnamskie ministerstwo spraw zagranicznych złożyło w Pekinie notę dyplomatyczną z oficjalnym protestem, zgodnie z którym Chiny poważnie naruszają suwerenność Wietnamu w pobliżu Wysp Paracele.

2 lipca: Wietnam potępił naruszenia chińskiego statku badawczego niedaleko wybrzeża kraju. Rzeczniczka ministerstwa spraw zagranicznych Le Thi Thu Hang odniosła się do działań chińskiego statku badawczego Haiyang Dizhi 4, który w ubiegłym miesiącu (w dniach 14-16 czerwca) prowadził prace 200 mil morskich od wybrzeży Wietnamu oraz 182 mile od wyspy Phu Quy. Rzeczniczka podkreśliła, że jednostka nie posiadała odpowiednich zezwoleń na tego typu działalność na

wietnamskich wodach, w związku z czym jego obecność w tym regionie była nielegalna.

2 lipca: Chiny są gotowe na wznowienie rozmów nad Kodeksem Postępowania na Morzu Południowochińskim. Wiceminister spraw zagranicznych Wietnamu Nguyen Quoc Dung poinformował, że podczas 26. spotkania wysokich przedstawicieli formatu ASEAN-Chiny, zrealizowanego w formie wideokonferencji, przedstawiciel Pekinu wyrazili gotowość do wznowienia rozmów nad Kodeksem Postępowania. Ostatnie spotkanie w tej sprawie odbyło się w październiku 2019 roku. W związku z zagrożeniem epidemiologicznym na skutek pandemii koronawirusa, negocjacje oraz czytanie drugiej wersji dokumentu nie odbyło się w pierwszej połowie 2020 roku. Mimo chęci wznowienia rozmów nad kodeksem nie podano dokładnej daty, kiedy może dojść do spotkania w tej sprawie.

4 lipca: Stany Zjednoczone wysłały swoją flotę na Morze Południowochińskie. Lotniskowce USS Nimitz i USS Ronald Reagan oraz cztery inne statki bojowe przeprowadziły ćwiczenia na Morzu Południowochińskim. Wiceadmirał George M. Wikoff w wywiadzie dla *Wall Street Journal* stwierdził, że aktywność amerykańskiej floty w tym regionie ma na celu wysłanie jednoznacznego sygnału partnerom i sojusznikom, że Stany Zjednoczone są zaangażowane w zapewnienie bezpieczeństwa i stabilności w Azji Południowo-Wschodniej. Dodał również, że manewry nie mają nic wspólnego z ćwiczeniami chińskiej marynarki wojennej, które rozpoczęły się na początku lipca.

6 lipca: Indonezja dąży do wykorzystania wojny handlowej między Chinami i Stanami Zjednoczonymi. Prezydent Joko Widodo intensyfikuje wysiłki rządu w celu zachęcenia jak największej liczby zagranicznych firm, które chcą przenieść swoje zakłady produkcyjne z Chin, aby zainwestowały w Indonezji. W tym celu krajowa rada ds. promocji inwestycji powołała liczne grupy zadaniowe, których misją jest pomoc zagranicznym przedsiębiorcom w spełnieniu wszystkich warunków formalnych umożliwiających działalność w Indonezji. Agencja poinformowała między innymi, że udało się nawiązać współpracę z siedmioma zagranicznymi firmami, wśród których znalazły się japońskie Denso i Panasonic, południowokoreański LG Electronics i amerykański producent lamp słonecznych Alpan Lighting Products.

9 lipca: Stany Zjednoczone rozwijają infrastrukturę na wyspie na zachodnim Pacyfiku. Zgodnie ze zdjęciami satelitarnymi wykonanymi przez amerykańską firmę Planet Labs, Waszyngton podjął decyzję o rozbudowie Wyspy Wake, znajdującej się pomiędzy Wyspą Guam a Hawajami i jest zarządzana przez siły powietrzne Stanów Zjednoczonych. Prace nad modernizacją infrastruktury Wyspy Wake mogą być odpowiedzią na rosnące możliwości bojowe chińskiej armii, zwłaszcza jej systemów rakietowych.

10 lipca: Australia podtrzymuje swoje pełne zaangażowanie w RCEP mimo rosnących napięć z Chinami. Ministerstwo spraw zagranicznych i handlu Australii chce uczestnictwa w Wszechstronnym Regionalnym Partnerstwie Gospodarczym (RCEP), które ma objąć wszystkie państwa ASEAN oraz Japonię, Koreę Południową, Nową Zelandię i Chiny. Mimo intensywnych negocjacji Indie zrezygnowały z udziału

w tej wielostronnej umowie handlowej w ubiegłym roku. Zgodnie z planem RCEP powinno zostać sfinalizowane do końca bieżącego roku, czyli po dekadzie od rozpoczęcia pierwszych rozmów. Wciąż jednak pozostają uzasadnione obawy o kształt RCEP ze względu na dominującą rolę Chin w tej umowie ze względu na wielkość gospodarki.

12 lipca: Filipiny wydały oświadczenie w sprawie czwartej rocznicy orzeczenia trybunału w sprawie sporu terytorialnego na Morzu Południowochińskim.

Minister spraw zagranicznych Teodoro L. Locsin, Jr. w oświadczeniu z okazji kolejnej rocznicy korzystnego dla Filipin wyroku Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze w sprawie sporu terytorialnego z Chinami wydał oświadczenie, w którym wzywa do poszanowania decyzji trybunału podjętej w oparciu o prawo międzynarodowe, w tym UNCLOS. Szef dyplomacji zaznacza przy tym, że postanowienia trybunału nie mogą być przedmiotem jakichkolwiek zmian lub innego rodzaju kompromisów.

13 lipca: Chiny podtrzymują swoje stanowisko wobec wyroku Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze z 2016 roku w sprawie sporu terytorialnego z Filipinami.

Ambasada ChRL na Filipinach przedstawiła oficjalne stanowisko rządu w Pekinie w sprawie wyroku z 2016 roku, w którym kolejny raz uznano orzeczenie trybunału za nielegalne i co za tym idzie nieważne. Filipiński rząd w ramach czwartej rocznicy wydania wyroku wezwał władze Chin do podporządkowania się wyrokowi, który odrzucił chińskie roszczenia terytorialne na Morzu Południowochińskim wyrażone w formie tzw. linii dziewięciu kresek, na mocy Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS).

13 lipca: Chiny i Birma promują transgraniczny system handlu elektronicznego.

Rząd regionu Mandalaj, przedstawiciele ministerstwa handlu Birmy oraz departamentu łącznikowego Komitetu Centralnego KPCh, a także władze prowincji Yunnan wzięli udział w wideokonferencji poświęconej metodom wdrażania postanowień umów dwustronnych między Chinami i Birma, a zwłaszcza tych dotyczących gospodarki cyfrowej oraz handlu elektronicznego. Zgodnie z komunikatem prasowym wydanym przez chińską ambasadę w Birmie, prowincja Yunnan zapewni szkolenia dla operatorów transgranicznego handlu elektronicznego, co ułatwi eksport takich dóbr jak ryż, wołowina, banany i ananasy, do prowincji Yunnan lub pozostałych chińskich prowincji za pośrednictwem Yunnanu.

13 lipca: Stany Zjednoczone poparły wyrok Stałego Trybunału Arbitrażowego, który podważył chińskie roszczenia na Morzu Południowochińskim.

Amerykański Sekretarz Stanu Mike Pompeo wydał oświadczenie prasowe, w którym krytykuje chińskie działania na Morzu Południowochińskim, polegające głównie na zastraszaniu pozostałych stron sporu, a także wyraża poparcie dla wyroku z 2016 roku w sprawie pomiędzy Chinami i Filipinami, gdzie pięcioosobowy skład sędziowski podważył roszczenia terytorialne Pekinu na tym akwenie wyrażone w postaci tzw. linii dziewięciu kresek. Wsparcie ze strony Waszyngtonu spotkało się z odpowiedzią niektórych państw zaangażowanych w spór takich jak Wietnam czy Filipiny, których zdaniem wszelkie działania powinny opierać się na prawie międzynarodowym, a w tym przypadku przede wszystkim na UNCLOS.

13 lipca: Filipiny zabezpieczają swoje roszczenia poprzez nadanie nazw mieliznom na spornym obszarze Morza Południowochińskiego. Pomiędzy kontrolowaną przez Filipiny Wyspą Thitu (gdzie znajduje się gmina Kalayaan), a znajdującą się pod chińską jurysdykcją rafą Subi (przekształconą w sztuczną wyspę) znajdują się trzy mielizny, którym lokalne władze Kalayaan chcą nadać oficjalne nazwy, aby zabezpieczyć sobie do nich prawa, ponieważ znajdują się na obszarze morza terytorialnego Wyspy Thitu (12 mil morskich od linii brzegowej). Burmistrz Kalayaan - Roberto del Mundo, poinformował, że rozporządzenie w sprawie nazwania mielizn oczekuje obecnie na zatwierdzenie przez organ ustawodawczy gminy.

14 lipca: zgodnie z raportem chińskie statki naruszyły malezyjskie wody 89 razy na przestrzeni trzech lat. W dobie rosnących napięć na Morzu Południowochińskim przedstawiono raport, z którego wynika, że w latach 2016-2019 chińskie jednostki marynarki wojennej, straży przybrzeżnej oraz statki badawcze naruszyły malezyjskie wody aż 89 razy. Tylko w 2020 roku statek badawczy z Chin spędził w wyłącznej strefie ekonomicznej Malezji jeden miesiąc. W tym czasie doszło do incydentu z malezyjską jednostką wykonującej prace dla przedsiębiorstwa petrochemicznego Petronas.

17 lipca: na Wyspie Woody pojawiły się chińskie samoloty bojowe. Największa wyspa pod kontrolą Chin w archipelagu Paracele – Wyspa Woody, posiada rozbudowaną infrastrukturę zdolną do obsługi lotnictwa. Zgodnie z ostatnimi zdjęciami satelitarnymi wzdłuż pasa startowego można było zauważyć cztery samoloty bojowe J-11B, a także cztery inne maszyny, najprawdopodobniej samoloty bojowe typu JH-7.

17 lipca: Birma wyraziła poparcie dla chińskich projektów realizowanych w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku. Generał Min Aung Hlaing podczas rozmowy z chińskim ambasadorem w Birmie - Chen Hai, zapewnił, że wojsko będzie gwarantem projektów infrastrukturalnych wchodzących w skład Korytarza Gospodarczego Chin-Birma zainicjowanego w 2018 roku, będącego z kolei częścią inicjatywy Pasa i Szlaku. Ambasador zapewnił, że Chiny są gotowe do kontynuacji działań na rzecz budowy głębokiego portu morskiego Kyaukphyu, transgranicznych stref współpracy gospodarczej i projektu Nowego Miasta Rangun (New Yangon City), a także promować pogłębianie współpracy z zakresu energetyki, logistyki oraz rolnictwa. Generał Min Aung Hlaing uzyskał również potwierdzenie dalszego wsparcia na rzecz rozmów pokojowych z przedstawicielami zbrojnych ugrupowań mniejszości etnicznych, co jest powodem destabilizacji sytuacji wewnętrznej w Birmie.

17 lipca: amerykańskie lotniskowce powróciły w region Morza Południowochińskiego. Drugi raz w ciągu dwóch tygodni Stany Zjednoczone rozmieściły dwa lotniskowce (USS Nimitz i USS Ronald Reagan) na Morzu Południowochińskim. Dowódca USS Nimitz Jim Kirk poinformował w oświadczeniu prasowym, iż amerykańskie jednostki prowadzą działania w ramach obowiązującego prawa międzynarodowego, mające na celu zabezpieczenie wolności i otwartości regionu Indo-Pacyfiku. Podkreślono, że obecność lotniskowców nie jest odpowiedzią na ostatnie wydarzenia na arenie międzynarodowej. Trudno jednak przyjąć taką argumentację, zwłaszcza w obliczu rosnących napięć na linii Pekin-Waszyngton.

17 lipca: w Malezji brakuje jednomyślności odnośnie skali naruszeń wyłącznej strefy ekonomicznej ze strony Chin. Minister spraw zagranicznych Malezji Hishammuddin Hussein poinformował, że od czasu objęcia przez niego resortu nie zauważono chińskich statków marynarki wojennej ani straży przybrzeżnej na malezyjskich wodach. Dodał, że jest to efekt serii działań mających na celu poprawę relacji dyplomatycznych z szeregiem państw, wśród których znalazły się Chiny. Zdanie obecnego szefa dyplomacji zostało podważone przez jego poprzednika - Anifah Aman, który powołał się na liczne doniesienia medialne o pracach badawczych prowadzonych przez chiński statek w eskorcie jednostek straży przybrzeżnej na malezyjskich wodach w kwietniu bieżącego roku. Wezwał także swojego następcę do zaostrożenia polityki wobec Pekinu w celu zabezpieczenia pełnej suwerenności kraju.

19 lipca: Tajlandia buduje nowe łańcuchy dostaw, aby utrzymać handel z Chinami. Rząd w Bangkoku testuje nowe łańcuchy dostaw, żeby utrzymać sprzedaż produktów rolno-spożywczych na wysokim poziomie do Chin, będących największym odbiorcą tego rodzaju towarów w regionie. W związku z tym duża część produktów jest transportowanych ciężarówkami do Wietnamu lub Laosu, skąd transport do Chin jest realizowany dzięki połączeniom kolejowym. Transport pociągami jest tańszy i szybszy, co nie jest bez znaczenia w obliczu licznych przeszkód logistycznych będących wynikiem pandemii koronawirusa.

20 lipca: Chiny zwodowały nowy statek badawczy, który będzie prowadził działania na Morzu Południowochińskim. Statek geofizyczny i sejsmiczny należący do Chińskiej Akademii Nauk - Shiyang-6, o wartości 71,5 mln USD będzie wykorzystany do badań obejmujących między innymi geofizykę, fizykę oceanu i chemię morską. Jednostka o wyporności 4 tys. ton może spędzić na morzu do 60 dni, a na swój pokład jest w stanie zabrać załogę składającą się z 60 osób. Chiny dysponują ponad 60 statkami badawczymi, z których 37 należy do krajowej floty przeprowadzającej badania oceanograficzne. Niektóre z nich, jak na przykład Haiyang Dizhi 8, są jednak przedmiotem wielu kontrowersji, ponieważ prowadzą swoje działania w pobliżu spornych terytoriów, niejednokrotnie naruszając przy tym wyłączną strefę ekonomiczną innych państw.

21 lipca: pandemia koronawirusa negatywnie wpłynęła na postrzeganie Chin przez Filipińczyków. Według ostatniego sondażu przeprowadzonego przez *Social Weather Station* (SWS) na początku lipca poziom zaufania na Filipinach do Chin spadł do poziomu -36. Świadczy to o kontynuacji tendencji spadkowej, ponieważ w podobnych badaniach opinii publicznej z grudnia 2019 roku wartość wynosiła -27. Obecny poziom poparcia dla Chin jest niemal taki sam jak w kwietniu 2016 roku (-37), czyli zaledwie kilka miesięcy przed objęciem prezydentury przez Rodrigo Duterte. Zgodnie z wynikami sondaży przeprowadzonych przez SWS od 1994 roku na 53 badaniach percepcja Chin na Filipinach była pozytywna tylko 9 razy.

21 lipca: 12. posiedzenie komitetu Chiny-Wietnam ds. współpracy bilateralnej odbyło się w formie wideokonferencji. Obrady komitetu zostały przeprowadzone pod przewodnictwem wicepremiera i ministra spraw zagranicznych Wietnamu Pham Binh Minha oraz radcę stanu i ministra spraw zagranicznych Chin Wang Yi. Jednym

z głównych tematów rozmów były ostatnie wydarzenia na Morzu Południowochińskim. Wang Yi stwierdził, że akwen ten jest „wspólnym domem” Chin i ASEAN. Natomiast odpowiedzialnością za wzrost napięć w tym regionie obarczył Stany Zjednoczone. Zarówno Chiny jak i Wietnam zgodziły się na przyspieszenie prac nad wdrożeniem odpowiednich mechanizmów konsultacji oraz współpracy, a także wyraziły pełne zaangażowanie w opracowanie ostatecznej wersji Kodeksu Postępowania na Morzu Południowochińskim. Pham Binh Minh zachęcił swoich chińskich partnerów do zwiększenia inwestycji w Wietnamie oraz wprowadzenia ułatwień w handlu transgranicznym.

21 lipca: Kambodża i Chiny przeprowadziły rozmowy w sprawie umowy o wolnym handlu. Chińska ambasada w Phnom Penh poinformowała o zakończeniu kolejnej rundy negocjacji w sprawie dwustronnej umowy o wolnym handlu, która według planów ma być podpisana do końca bieżącego roku. Wprowadzone na jej mocy ułatwienia pozwolą na zwiększenie wymiany handlowej do 10 mld USD do 2023 roku. Zgodnie z zapowiedziami ministerstwa gospodarki i finansów Kambodży z początku lipca, premier Hun Sen stanie na czele delegacji, która podpisze umowę 12 sierpnia.

21 lipca: Chiny zwiększają swoją aktywność na Morzu Południowochińskim w odpowiedzi na oświadczenie amerykańskiego Sekretarza Stanu. Sześć statków badawczych (Hai Yang Di Zhi 12, Hai Yang Di Zhi 4, Tan Suo 1, Tan Suo 2, Shiyan-1 i Shen Kuo) pośrednio lub bezpośrednio powiązanych z chińskim rządem rozpoczęło badania na Morzu Południowochińskim. Zdecydowana większość z nich w eskorcie jednostek chińskiej straży przybrzeżnej prowadzi swoje działania w pobliżu spornych terytoriów lub na wodach wyłącznej strefy ekonomicznej innych stron sporu takich jak Filipin, Wietnam czy Malezja. Zwiększenie aktywności statków badawczych nastąpiło po wydaniu 13 lipca oświadczenia przez Mike’a Pompeo, w którym poparł orzeczenie Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze z 2016 roku.

22 lipca: Filipiny instalują zaawansowany system radarowy w odpowiedzi na prowokacje ze strony Chin. Minister obrony Delfin Lorenzana oświadczył, iż w odpowiedzi na powtarzające się napięcia i prześladowania ze strony chińskich okrętów wojskowych i cywilnych, podjęto decyzję o przyspieszeniu instalacji sprzętu umożliwiającego nadzór przestrzeni powietrznej i morskiej kraju, aby chronić suwerenność Filipin. Ponadto położono większy nacisk na szkolenie sił zbrojnych oraz podnoszenie kwalifikacji z zakresu działań polegających na wykrywaniu, identyfikacji oraz przechwytywaniu intruzów, naruszających suwerenność państwa.

22 lipca: w obliczu rosnących napięć na Morzu Południowochińskim Indonezja przeprowadziła manewry w tym obszarze. Rzecznik indonezyjskiej marynarki wojennej Fajar Tri Rohadi poinformował o realizacji ćwiczeń na Morzu Jawajskim i części Morza Południowochińskiego, w których wzięło udział łącznie ponad 2 tys. żołnierzy 26 okrętów wojennych, 19 samolotów i 18 amfibii. W ramach ćwiczeń zrealizowano operacje z zakresu kontroli uszkodzeń, komunikacji, zwalczania okrętów podwodnych oraz bezpośredniego starcia morskiego. Tego rodzaju działania mają utwierdzić w przekonaniu Chiny oraz inne państwa chcące naruszyć suwerenność

Indonezji, że mimo niewielkich rozmiarów marynarki wojennej, wszelkie naruszenia spotkają się z silnym oporem ze strony sił zbrojnych.

24 lipca: Australia oficjalnie odrzuciła chińskie roszczenia na Morzu Południowochińskim. W nocy wysłanej do ONZ i opublikowanej później przez Komisję Granic Szelfu Kontynentalnego ONZ, australijski rząd odrzuca ekspansywne roszczenia Chin na Morzu Południowochińskim, opartych na tzw. „prawach historycznych”, które są sprzeczne z Konwencją ONZ o prawie morza z 1982 roku (UNCLOS). Powołuje się także na orzeczenie Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze z 2016 roku w sprawie pomiędzy Chinami i Filipinami. Podobne stanowiska w tej sprawie zabrały już Stany Zjednoczone, Indonezja, Filipiny i Wietnam.

27 lipca: podczas dorocznego przemówienia prezydent Filipin odniósł się do kwestii sporu na Morzu Południowochińskim. Rodrigo Duterte w swoim piątym orędziu do narodu kolejny raz zwrócił uwagę, że filipiński rząd nie będzie naciskał na Pekin, aby podporządkował się wyrokowi Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze, ponieważ jedyną alternatywą jest wojna z Chinami, na którą Filipiny nie mogą sobie pozwolić.

29 lipca: Chiny zapowiadają, że po opracowaniu szczepionki na koronawirusa w pierwszej kolejności udostępnią ją Filipinom. Rzecznik chińskiego ministerstwa spraw zagranicznych Wang Wenbin podczas briefingu prasowego odniósł się do dobrej współpracy dwustronnej z Filipinami w dobie pandemii COVID-19. Zaznaczył również, iż w przypadku wynalezienia szczepionki na koronawirusa przez chińskich naukowców, Filipiny będą jednym z pierwszych państw, z którym Państwo Środka podzieli się nowym lekiem.

30 lipca: Malezja odrzuciła sprzeciw Chin w sprawie wniosku do ONZ o przedłużenie szelfu kontynentalnego. Podczas 51. sesji obrad Komisji ds. Granic Szelfu Kontynentalnego ONZ, która odbyła się 12 grudnia w Nowym Jorku, malezyjska delegacja złożyła wniosek – zgodnie z artykułem 76 paragraf 8 Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza z 1982 roku - w sprawie przedłużonego szelfu kontynentalnego, rozciągającego się na odległość ponad 200 mil morskich od linii podstawowej. Stałe przedstawicielstwo Chin przy ONZ podważyło malezyjski wniosek jeszcze w grudniu 2019 roku, powołując się na prawa historyczne do zdecydowanej większości Morza Południowochińskiego w ramach tzw. linii dziewięciu kresek. Rząd premiera Muhyiddina Yassina dopiero teraz złożył do ONZ notę werbalną, w której podważa zasadność chińskiego wniosku. Zwrócono również uwagę, że roszczenia Pekinu nie są zgodne z UNCLOS w przeciwieństwie do malezyjskiego wniosku.

3 sierpnia: Indie zamierzają zwiększyć bariery importowe na państwa Azji Południowo-Wschodniej, z których najczęściej dochodzi do przekierowywania chińskich towarów. W związku ze zwiększonymi napięciami pomiędzy Chinami i Indiami, rządowe źródła z Nowego Delhi o planach wprowadzenia dodatkowych wymogów ilościowych i jakościowych w przypadku określonych grup towarów, wśród których znajdują się między innymi metale nieszlachetne, komponenty elektroniczne do laptopów i telefonów komórkowych, meble, wyroby skórzane, zabawki, guma, tekstylia, klimatyzatory i telewizory. Indyjskie ministerstwo handlu już poinformowało

o ograniczeniu importu telewizorów poprzez wprowadzenie obowiązku uzyskania specjalnej licencji. Według prognoz specjalistów tego rodzaju działania uderzą przede wszystkim w Malezję, Tajlandię, Wietnam i Singapur, z którym Indie mają podpisaną umowę o wolnym handlu.

3 sierpnia: Chiny wysłały okręty wojenne i samoloty bojowe na kontrolowane przez siebie sporne terytoria w archipelagu Spratly. Wzmoczona aktywność chińskiej armii jest najprawdopodobniej odpowiedzią na międzynarodowe manewry wojskowe RIMPAC u wybrzeży Hawajów organizowane przez Stany Zjednoczone, w których wezmą udział żołnierze z Filipin, Wietnamu, Australii, Japonii, Brunei, Singapuru, Malezji i Tajlandii. Według chińskich przekazów medialnych chińska marynarka wojenna oraz lotnictwo przeprowadziła różnego rodzaju ćwiczenia w pobliżu Rify Subi, oddalonej zaledwie o 13 mil morskich od kontrolowanej przez Filipiny Wyspy Thitu. Piloci samolotów Su-30MKK realizowali między innymi 10 godzinne loty, co jest możliwe dzięki tankowaniu w powietrzu. Tego rodzaju przeloty mają sprawdzić ich możliwości fizyczne w przypadku prowadzenia długotrwałych operacji.

4 sierpnia: Filipiny nie dołączą do innych państw w ćwiczeniach militarnych na Morzu Południowochińskim w przyszłości. Minister obrony Delfin Lorenzana poinformował o dyrektywie prezydenta Rodrigo Duterte, zgodnie z którą marynarka wojenna nie będzie brać udziału w ćwiczeniach morskich dalej niż 12 mil morskich od wybrzeża kraju, czyli tylko na wodach terytorialnych. Prezydent chce w ten sposób uniknąć eskalacji napięć na Morzu Południowochińskim, co może doprowadzić do zwiększonej obecności chińskich sił zbrojnych w regionie, a nawet konwencjonalnego starcia zbrojnego.

5 sierpnia: najnowszy chiński statek desantowy kontynuuje testy na otwartym morzu. Statek chińskiej marynarki wojennej typu 075 po raz drugi realizuje testy na otwartym morzu. Jest to jedna z najnowocześniejszych jednostek tego typu zbudowana przez Chiny, a w planach jest budowa trzech kolejnych. Tego typu statki mogą realizować szeroki wachlarz operacji od operacji desantowych poprzez szybką ewakuację. Prace nad jednostką typu 075 rozpoczęły się już w 2011 roku.

10 sierpnia: dowódca filipińskiej marynarki wojennej ostrzega przed chińskimi prowokacjami na obszarze wyłącznej strefy ekonomicznej kraju. Wiceadmiral Giovanni Bacordo poinformował, że w pobliżu Reed Bank od tygodnia operuje chińska jednostka. Biorąc pod uwagę fakt, że utrzymuje prędkość zaledwie trzech węzłów najprawdopodobniej prowadzi badania morskie, na które nie uzyskała wcześniejszego zezwolenia ze strony filipińskiego rządu. Obszar wokół Reed Bank jest oddalony o 85 mil morskich od filipińskiej wyspy Palawan i o 595 mil morskich od chińskiej wyspy Hainan.

11 sierpnia: Chiny dążą do deeskalacji napięć ze Stanami Zjednoczonymi na Morzu Południowochińskim. Według nieoficjalnych doniesień rząd w Pekinie nakazał personelowi wojskowemu uczestniczącemu w różnego rodzaju ćwiczeniach i operacjach na Morzu Południowochińskim wstrzeźliwość w przypadku ewentualnych incydentów z amerykańskim wojskiem. Zarówno marynarka wojenna

jak i siły powietrzne nie są upoważnione do otwarcia ognia jako pierwsze wobec amerykańskich jednostek. Jest to efekt ostatniej rozmowy telefonicznej ministrów obrony obu stron. Morze Południowochińskie stało się miejscem wzmożonej aktywności zarówno Chin jak i Stanów Zjednoczonych, co może się w nieoczekiwany sposób przerodzić w konwencjonalne starcie.

13 sierpnia: Malezja po raz kolejny odrzuciła chińskie roszczenia na Morzu Południowochińskim. Podczas swojego wystąpienia w parlamencie, minister spraw zagranicznych Hishammuddin Hussein poinformował o złożeniu wniosku do ONZ w odpowiedzi na przedłożenie chińskich roszczeń z 12 grudnia ubiegłego roku. Malezja stanowczo podważyła zasadność „historycznych praw” do Morza Południowochińskiego, na które w dalszym ciągu powołuje się Pekin. Ponadto zwrócono uwagę na fakt, że roszczenia Chin dotyczące elementów morskich na Morzu Południowochińskim nie mają żadnej podstawy prawnej w świetle prawa międzynarodowego. Podobne stanowiska wystosowały już Stany Zjednoczone i Australia.

13 sierpnia: Chiny przekazały Filipinom 130 wentylatorów w ramach wsparcia w walce z pandemią koronawirusa. Ambasador Chin na Filipinach Huang Xilian przekazał ministrowi spraw zagranicznych Teodoro Locsinowi w siedzibie resortu zestaw 130 wentylatorów, które mają się przyczynić do zapewnienia lepszej opieki zdrowotnej dla zakażonych COVID-19.

15 sierpnia: amerykański lotniskowiec przeprowadził kolejne ćwiczenia na Morzu Południowochińskim. Marynarka wojenna USA poinformowała w oświadczeniu o ćwiczeniach zrealizowanych przez grupę uderzeniową z lotniskowcem USS Ronald Reagan na czele. Dowódca marynarki wojennej USA Joshua Fagan, oficer operacji lotniczych na pokładzie USS Ronald Reagan poinformował, że ćwiczenia miały na celu dalszą integrację z regionalnymi partnerami w celu utrzymania wolnego i otwartego Indo-Pacyfiku.

16 sierpnia: chiński okręt wojenny stacjonujący w Hongkongu rozpoczął ćwiczenia na Morzu Południowochińskim w odpowiedzi na amerykańskie manewry z udziałem lotniskowca USS Ronald Reagan. Według oficjalnego oświadczenia korweta Huizhou wykonywała symulacje operacji z zakresu zwalczania terrorystów i piratów. Statek jest jednym z dwóch stacjonujących w Hongkongu i zazwyczaj bierze udział w patrolach wzdłuż chińskich wybrzeży. Na swoim pokładzie posiada różnego rodzaju typy uzbrojenia, w tym torpedy i rakiety ziemia-powietrze.

20 sierpnia: Wietnam sprzeciwia się rozmieszczeniu przez Chiny bombowców w archipelagu Paracele. Rzeczniczka wietnamskiego ministerstwa sprawiedliwości Le Thi Thu Hang podczas konferencji prasowej potępiła Pekin za rozmieszczenie bombowców H-6J na Wyspie Woody oraz pozostałych częściach archipelagu Paracele. Podkreślone zostało również stanowisko Hanoi, iż zarówno Wyspy Paracele oraz Spratly są nieodłączoną częścią Wietnamu, zgodnie z dowodami historycznymi i prawem międzynarodowym. Natomiast wszelkie działania zbrojne na tych obszarach są jawnym pogwałceniem suwerenności Wietnamu.

21 sierpnia: wysoki przedstawiciel chińskiej dyplomacji odbył wizytę do Singapuru. Członek Biura Politycznego Komitetu Centralnego Komunistycznej Partii Chin (KPCh) i dyrektor Biura Komisji Spraw Zagranicznych Komitetu Centralnego KPCh Yang Jiechi spotkał się w Singapurze z premierem Lee Hsien Loongiem. Politycy poruszyli między innymi temat współpracy w zwalczaniu pandemii koronawirusa oraz planów wznowienia podróży między państwami dla biznesmenów i przedsiębiorców w celu rozwoju stosunków handlowych. Ponadto zostały omówione szczegóły 16. edycji Rady Współpracy Dwustronnej, której gospodarzem będzie Singapur. Jej znaczenie będzie tym bardziej istotne, iż na 2020 rok przypada 30 rocznica nawiązania stosunków dyplomatycznych między stronami. Yang Jiechi spotkał się również z wicepremierem Heng Swee Keat oraz ministrem Teo Chee Hean.

21 sierpnia: ministrowie spraw zagranicznych Chin i Indonezji spotkali się na chińskiej wyspie Hainan. Retno Marsudi oraz towarzyszący jej minister ds. przedsiębiorstw państwowych Erick Thohir spotkali się z Wang Yi aby podpisać szereg porozumień dotyczących ułatwień wymiany personelu w celu skutecznego zwalczania epidemii, utrzymania płynnego przepływu w łańcuchach przemysłowych i logistycznych oraz wzajemnej pomocy w odbudowie gospodarczej po pandemii koronawirusa. Szefowa indonezyjskiej dyplomacji była pierwszym ministrem spraw zagranicznych, która złożyła wizytę w Chinach od czasu wybuchu pandemii COVID-19. Oprócz oficjalnego spotkania, Retno Marsudi przekazała list od prezydenta Joko Widodo dla przewodniczącego Xi Jinpinga, w którym między innymi podtrzymana została deklaracja uczestnictwa Indonezji w Wszechstronnym Regionalnym Partnerstwie Gospodarczym (RCEP), którego finalizacja ma być zrealizowana do końca bieżącego roku.

21 sierpnia: Filipiny protestują przeciwko nielegalnym działaniom chińskiej straży przybrzeżnej. Ministerstwo spraw zagranicznych zgłosiło protest przeciwko konfiskacie przez straż przybrzeżną ChRL sprzętu z filipińskiego kutra rybackiego, który został zatrzymany podczas połowów w pobliżu mielizny Scarborough. Oprócz tego zgłoszono zastrzeżenia wobec chińskich komunikatów radiowych, które są kierowane do filipińskich rybaków i pilotów prowadzących działania na Morzu Południowochińskim, aby wycofali się z obszarów będących pod chińską jurysdykcją.

24 sierpnia: Chiny zorganizowały kolejne ćwiczenia na Morzu Południowochińskim. Administracja Bezpieczeństwa Morskiego ChRL poinformowała o przeprowadzeniu kolejnych manewrów morskich realizowanych w dniach 24-30 sierpnia. Zamieszczono również ostrzeżenie dla wszystkich statków na Morzu Południowochińskim, aby utrzymywały dystans co najmniej 5 mil morskich od jednostek biorących udział w ćwiczeniach.

24 sierpnia: Filipiny oskarżają Chiny o „fabrykowanie” roszczeń morskich. Minister obrony Delfin Lorenzana w kontekście ostatniego protestu ministerstwa spraw zagranicznych przeciwko chińskiej kontroli mielizny Scarborough stwierdził, że roszczenia Chin w ramach tzw. linii dziewięciu kresek opartej na prawach historycznych istnieją tylko w „chińskiej wyobraźni”. Całkowicie podważył roszczenia

Pekinu do mielizny Scarborough znajdującej się w obrębie wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin, 240 km na zachód od wyspy Luzon i aż 650 km od chińskiej wyspy Hainan.

24 sierpnia: premier Chin zobowiązał się do udostępniania całorocznych raportów hydrologicznych rzeki Mekong. Premier Li Keqiang w odpowiedzi na obawy dotyczące niskiego poziomu wody i związanej z tym suszy zgłaszane przez państwa znajdujące się u ujścia rzeki Mekong zobowiązał się do szczegółowego udostępniania danych dotyczących sytuacji hydrologicznej w rzece przez cały rok, a nie jak dotychczas tylko w porze monsunowej. Deklaracja została złożona podczas wirtualnego szczytu liderów mechanizmu współpracy Lancang-Mekong, w którym oprócz Chin obecne są takie państwa jak Kambodża, Laos, Tajlandia, Birma i Wietnam. Decyzja Li Keqiang została przyjęta z dużym entuzjazmem ze strony pozostałych liderów. Jednakże, amerykańscy eksperci zwracają uwagę na brak szczegółów w chińskiej deklaracji odnośnie typu udostępnianych danych. Według specjalistów Pekin powinien udostępniać dane dotyczące pracy wszystkich 11 tam znajdujących w górnym biegu rzeki Mekong.

24 sierpnia: Chiny wzywają państwa ASEAN do wznowienia prac nad Kodeksem Postępowania. Trzy tygodnie po oświadczeniu Sekretarza Stanu USA o zmianie stanowiska Stanów Zjednoczonych w sprawie sporu na Morzu Południowochińskim, chińska dyplomacja wezwała państwa ASEAN do jak najszybszego wznowienia negocjacji nad kluczowym dokumentem, który ma pomóc w uregulowaniu sporów morskich jak i terytorialnych na Morzu Południowochińskim. Pekin ostrzega tym samym przed wzrostem ryzyka destabilizacji regionu wynikającym z zaangażowania militarnego obcych państw, niebędących stronami w sporze. Chiny nie wymieniły żadnego państwa, będącego źródłem tego zagrożenia, ale oczywistym jest, że chodziło tutaj głównie o Stany Zjednoczone. Podczas szczytu ASEAN-Chiny w listopadzie 2019 roku premier Li Keqiang ogłosił, że prace nad Kodeksem Postępowania zostaną zakończone do 2021 roku. Pandemia koronawirusa doprowadziła jednak do sytuacji, w której żadne z zaplanowanych spotkań na pierwszą połowę 2020 roku się nie odbyło, co może skutkować przesunięciem ostatecznego terminu.

25 sierpnia: wysoki przedstawiciel filipińskiej armii zabrał głos w sprawie sporu na Morzu Południowochińskim z Chinami. Szef dowództwa filipińskiego wojska w południowej części Luzon – generał Antonio Parlade, podkreślił znaczenie woli politycznej oraz determinacji administracji państwa w ograniczeniu chińskiej agresji na wodach terytorialnych na Morzu Południowochińskim. Zwrócił uwagę na porażkę poprzedniej administracji z prezydentem Benigno Aquino III na czele w ograniczeniu działań Pekinu zainicjowanych w 2013 roku, mających na celu rekultywację terenu na dużą skalę, co doprowadziło do powstania szeregu sztucznych wysp pod kontrolą ChRL. Warto jednak zaznaczyć, że to dzięki zaangażowaniu poprzednika Rodrigo Duterte doszło do złożenia pozwu do Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze i wyroku, który podważył chińskie roszczenia na Morzu Południowochińskim. Według generała rząd powinien skoordynować działania ministerstwa spraw zagranicznych, ministerstwa obrony oraz ministerstwa środowiska i zasobów naturalnych na rzecz

skutecznego oporu przeciwko działaniom chińskiej straży przybrzeżnej, marynarki wojennej oraz rybaków, nieustannie naruszających suwerenność Filipin.

25 sierpnia: Chiny będą miały swojego przedstawiciela w składzie orzekającym Międzynarodowego Trybunału Prawa Morza. Kandydat Chin wygrał wybory na sędziego w kluczowej agencji ONZ odpowiedzialnej za rozpatrywanie spraw dotyczących prawa morza, pomimo sprzeciwu ze strony Stanów Zjednoczonych, które obawiają się rosnących wpływów Pekinu w kluczowych organizacjach międzynarodowych. Duan Jielong, pełniący obecnie funkcję chińskiego ambasadora na Węgrzech jest absolwentem prawa na Uniwersytecie Columbia oraz Chińskiego Uniwersytetu Stosunków Międzynarodowych (China Foreign Affairs University). Zasiądzie jako jeden z 21 sędziów w Międzynarodowym Trybunale Prawa Morza (ITLOS), rozstrzygającym spory na podstawie Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS). Duan Jielong został nominowany przez Chiny z grupy państw Azji i Pacyfiku i uzyskał 149 głosów poparcia na 166 (każde państwo, które ratyfikowało UNCLOS posiada jeden głos), przy czym 17 państw wstrzymało się od głosu. Kadencja sędziów trwa dziewięć lat, a co trzy lata 1/3 składu ulega wymianie.

26 sierpnia: Wietnam złożył protest przeciwko chińskim ćwiczeniom wojskowym w pobliżu Wysp Paracele. Rzeczniczka ministerstwa spraw zagranicznych Wietnamu Le Thi Thu Hang zaapelowała do Chin o zakończenie manewrów wojskowych na obszarze wokół archipelagu Paracele, ponieważ naruszają one suwerenność Wietnamu, a także podważają zapisy deklaracji „O postępowaniu stron na Morzu Południowochińskim” i sabotują wznowienie prac nad Kodeksem Postępowania.

26 sierpnia: Filipiny będą kontynuowały patrole w okolicach Wysp Spratly, bez względu na sprzeciw ze strony Chin. Minister spraw zagranicznych Teodoro Locsin Jr. w ostatnim wywiadzie stwierdził, że Filipiny nie zamierzają zaprzestać patrolowania wód wokół archipelagu Spratly, tylko dlatego, że Pekin określa tego rodzaju aktywność za prowokację. Filipiński minister stwierdził również, że w przypadku chińskiej agresji na filipińską marynarkę wojenną skontaktuje się ze Stanami Zjednoczonymi. Wyraził tym samym zdecydowane poparcie dla obecności amerykańskiej floty w regionie dla zachowania większego bezpieczeństwa. Między innymi dlatego filipińscy negocjatorzy podczas spotkań poświęconych Kodeksowi Postępowania wyrazili sprzeciw wobec zapisu wykluczającego obce mocarstwa z jakiegokolwiek zaangażowania w sporach regionalnych.

26 sierpnia: Stany Zjednoczone nałożyły sankcje na chińskie firmy zaangażowane w budowę sztucznych wysp na Morzu Południowochińskim. Departament Handlu USA dopisał 24 firmy z Chin (w tym kilka spółek zależnych China Communications Construction Company) do listy przedsiębiorstw objętych zakazem zakupu amerykańskich produktów. Oprócz tego Departament Stanu rozpoczął proces nakładania restrykcji wizowych na obywateli ChRL, którzy są zaangażowani bezpośrednio lub pośrednio w budowę sztucznych wysp na Morzu Południowochińskim i proces ich militaryzacji. Restrykcjami mogą zostać również objęci członkowie rodzin tych osób.

27 sierpnia: odbyło się 19. spotkanie ministrów gospodarki ASEAN-Chiny. Ministrowie gospodarki z dziesięciu państw ASEAN oraz Chin wzięli udział w spotkaniu zrealizowanym w formie wideokonferencji. Chiny są największym partnerem gospodarczym stowarzyszenia od 2009 roku, ale doszło w ostatnim czasie do przełomu, ponieważ w pierwszej połowie 2020 roku ASEAN stał się głównym partnerem handlowym Chin. Ministrowie zatwierdzili plany związane z odbudową kondycji gospodarczej regionu po negatywnych skutkach pandemii koronawirusa. Ponadto zatwierdzono organizację trzecią edycję międzynarodowych targów importowych na początku listopada w Szanghaju oraz 17. edycję targów Chiny-ASEAN, które odbędą się pod koniec listopada w Nanningu.

27 sierpnia: amerykański niszczyciel przeprowadził misję FONOP na Morzu Południowochińskim. Niszczyciel USS Mustin (DDG 89) przeprowadził operację mającą na celu zapewnienie swobody żeglugi na Morzu Południowochińskim w pobliżu Wysp Paracele. Jednostka stacjonuje w japońskiej bazie w mieście Yokosuka.

27 sierpnia: za pośrednictwem wideokonferencji odbyło się 8. spotkanie ministerialne RCEP. Ministrowie państw zaangażowanych w negocjacje umowy o wolnym handlu - Wszechstronne Regionalne Partnerstwo Gospodarcze (RCEP), po raz ósmy wzięli udział w spotkaniu, aby uzgodnić ostatnie szczegóły porozumienia, które ma być podpisane podczas 4. szczytu RCEP zaplanowanego na listopad 2020 roku. Swoją udział w RCEP zadeklarowało 10 państw ASEAN oraz Chiny, Japonia, Australia, Nowa Zelandia i Korea Południowa. Spotkanie pod przewodnictwem ministra ds. przemysłu i handlu Wietnamu - H.E. Tran Tuan Anh, zostało zwieńczone wydaniem wspólnego oświadczenia.

28 sierpnia: Stany Zjednoczone odpowiedziały na chińskie testy rakiet balistycznych na Morzu Południowochińskim. Departament Obrony USA poddał w wątpliwość chińskie deklaracje z 2002 roku („O postępowaniu stron na Morzu Południowochińskim), mówiące o powstrzymaniu się od działań prowokacyjnych w regionie. Zwrócono uwagę, że wystrzelenie czterech pocisków balistycznych podczas manewrów wojskowych w pobliżu archipelagu Paracele wyraźnie zagraża bezpieczeństwu i stabilności regionalnej.

28 sierpnia: Filipiny rozważają wstrzymanie współpracy z chińskimi firmami zaangażowanymi w prace nad budową i militaryzacją sztucznych wysp na Morzu Południowochińskim. Stany Zjednoczone zdecydowały się na umieszczenie 24 chińskich przedsiębiorstw na czarnej liście, ze względu na ich udział w budowie i militaryzacji sztucznych wysp na Morzu Południowochińskim. W odpowiedzi na ten ruch minister spraw zagranicznych Teodoro Locsin w wywiadzie dla CNN Filipiny poinformował, że będzie rekomendował zerwanie współpracy z tymi podmiotami, jeżeli realizują jakiegokolwiek projekty na Filipinach. Jednej z nich - China Communications Construction, przyznano kontrakt na budowę lotniska na południe od stolicy Filipin na łączną kwotę 10 mld USD. Nie podano jednak informacji o przyszłości tej inwestycji w świetle ostatnich wydarzeń. Jeżeli pozostałe państwa regionu pójdą w ślady Filipin, może to sparaliżować realizację chińskiej inicjatywy Pasa i Szlaku.

29 sierpnia: Stany Zjednoczone określają chińskie roszczenia na Morzu Południowochińskim jako niedorzeczne, wpisując się tym samym w narrację Filipin. Doradca ds. bezpieczeństwa narodowego amerykańskiego prezydenta - Robert O'Brien, podczas wideo rozmowy z wiceprezes Atlantic Council's Scowcroft Centre for Strategy and Security - Paula Dobriansky, podważył roszczenia Pekinu do całego basenu Morza Południowochińskiego, powołując się m.in. na orzeczenie Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze z 2016 roku czy oficjalne stanowiska państw zaangażowanych w spór terytorialny na tym akwenie. O'Brien poinformował również, że we wrześniu i październiku bieżącego roku odbędzie się szereg spotkań w ramach Czterostronnego Dialogu w dziedzinie Bezpieczeństwa („Quad”), w skład którego wchodzi takie państwa jak Stany Zjednoczone, Japonia, Australia i Indie.

31 sierpnia: Tajlandia wstrzymała zakup łodzi podwodnych od Chin na skutek protestów społecznych. Zgodnie z umową z 2015 roku Tajlandia była jednym z pierwszych państw, które zdecydowały się na zakup od Chin trzech łodzi podwodnych. Zakup został potwierdzony w 2017 roku, a pierwsza jednostka ma trafić do kraju w 2023 roku. Na początku sierpnia parlamentarna podkomisja zatwierdziła zakup kolejnych dwóch łodzi podwodnych za kwotę 724 mln USD, co wywołało oburzenie społeczne w świetle słabej kondycji gospodarczej kraju (najgorsze wyniki od 20 lat), wynikającej z pandemii koronawirusa. W odpowiedzi na falę sprzeciwu wyrażaną głównie za pośrednictwem mediów społecznościowych, rzecznik rządu Anucha Burapachaisri poinformował, że premier Prayut Chan-O-Cha – będący jednocześnie ministrem obrony – zwrócił się do zwierzchników marynarki wojennej, aby rozważyli zawieszenie transakcji na okres jednego roku.

II.POLITYKA W ASEAN

1 lipca: Laos kontynuuje rozbudowę tam na rzece Mekong mimo ostrzeżeń specjalistów. Trzeci i jednocześnie największy projekt hydroelektrowni Luang Prabang w Laosie na rzece Mekong o mocy 1400 MW zostanie rozpoczęty jeszcze w tym roku. Komisja Rzeki Mekong (MRC) poinformowała rząd Laosu o licznych zagrożeniach związanych z budową kolejnych tam, a także o obawach sąsiadujących państw takich jak Kambodża, Tajlandia oraz Wietnam. Traktat z 1995 roku nie daje trzem państwom prawa weta, dlatego wszelkie działania muszą być zainicjowane przez rząd państwa, na terytorium którego będzie budowany dany obiekt.

1 lipca: Filipiny zwracają uwagę na rosnące napięcie w regionie podczas wideokonferencji ministrów spraw zagranicznych ASEAN. Filipiński szef dyplomacji Teodoro Locsin Jr. zaznaczył, iż ostatnie wydarzenia na Morzu Południowochińskim zagrażają stabilności i bezpieczeństwu w regionie. Niepokój budzi eskalacja napięć na linii Waszyngton-Pekin oraz chińska aktywność, dlatego minister Locsin podkreślił potrzebę jak najszybszego opracowania Kodeksu Postępowania.

1 lipca: Wietnam przeprowadził obrady Regionalnego Forum ASEAN. Konferencja pod przewodnictwem wiceministra obrony Wietnamu - Nguyen Chi Vinh, zgromadziła przedstawicieli resortów obrony państw członkowskich ASEAN. Podczas wydarzenia uczestnicy skupili się na takich zagadnieniach jak pogłębianie współpracy z zakresu medycyny wojskowej, pomocy humanitarnej oraz w przypadku katastrof, a także radzenia sobie z chorobami zakaźnymi czy poprawy efektywności komunikacji między państwami.

2 lipca: wybory powszechne w Birmie odbędą się na początku listopada. Komisja Wyborcza poinformowała o dokładnym terminie wyborów powszechnych, który wyznaczono na 8 listopada bieżącego roku. Potencjalni kandydaci będą uprawnieni do składania swoich kandydatur od 20 lipca do 7 sierpnia. Na chwilę obecną w Birmie zarejestrowane są 94 partie polityczne i będą rywalizować o 1171 miejsc w obu izbach parlamentu.

2 lipca: część państw Unii Europejskiej odroczyło termin spłaty birmańskiego zadłużenia do końca roku. Ambasadorowie Unii Europejskiej, Francji, Niemiec, Holandii, Finlandii, Austrii i Polski ogłosili, że UE na prośbę Birmy zgodziła się do jej wierzycieli o odroczenie spłaty zadłużenia opiewającego na łączną kwotę 98 mln USD do końca bieżącego roku z uwagi na trudną sytuację ekonomiczną będącą wynikiem pandemii koronawirusa. Według raportu Banku Światowego tegoroczny wzrost gospodarki Birmy może spaść z 6,8% do zaledwie 0,5%.

3 czerwca: prezydent Filipin podpisał kontrowersyjną ustawę antyterrorystyczną. Minister spraw wewnętrznych Eduardo Año poinformował o podpisaniu przez Rodrigo Duterte nowej ustawy antyterrorystycznej, mimo wątpliwości części prawników pałacu prezydenckiego oraz opozycji politycznej. Nowy akt prawny zwiększa uprawnienia Rady Antyterrorystycznej, czyli ciała składającego się z urzędników z gabinetu prezydenta. Dzięki temu będzie możliwe aresztowanie osób podejrzanych o działalność terrorystyczną, w skład której zalicza się między innymi groźenie, planowanie, szkolenie, ułatwianie, proponowanie i podleganie do terroryzmu. Wątpliwości wśród obrońców praw człowieka budzi przede wszystkim „podleganie do terroryzmu”, ponieważ zapis może być użyty do ograniczania wolności słowa.

7 lipca: użytkownik portalu społecznościowego w Wietnamie został skazany za antyrządowe hasła. Nguyen Quoc Duc Vuong został oskarżony o „tworzenie, przechowywanie, rozpowszechnianie informacji, materiałów i przedmiotów w celu przeciwstawiania się państwu” za pośrednictwem portalu społecznościowego Facebook, za co został skazany na 8 lat pozbawienia wolności. Po odbyciu kary więzienia oskarżony będzie objęty dodatkowo trzyletnim aresztem domowym.

7 lipca: przedstawiciele resortów obrony Wietnamu i Indii przeprowadzili rozmowę telefoniczną na temat pogłębienia współpracy. Wiceminister obrony Wietnamu Nguyen Chi Vinh w rozmowie z ministrem obrony Indii Ajay Kumar'em poruszył kwestie związane z walką z pandemią koronawirusa. Oprócz tego zaprosił przedstawiciela Indii na spotkanie ministrów obrony ASEAN plus, które ma się odbyć pod koniec bieżącego roku. Nguyen Chi Vinh zapewnił także swojego rozmówcę

o gotowości uczestnictwa w zaplanowanej na ten rok 13. edycji dialogu Wietnam-Indie na temat polityki obronnej.

8 lipca: Tajlandia zatwierdziła budżet na rzecz ożywienia gospodarki kraju. Parlament zatwierdził pakiet o wartości 3,2 mld USD, który zostanie przeznaczony na projekty pomocowe, aby zmniejszyć negatywne skutki pandemii COVID-19 na gospodarkę. Środki mają przede wszystkim zapobiec likwidacji małych i średnich przedsiębiorstw, a także ograniczyć wzrost bezrobocia.

8 lipca: Stany Zjednoczone zezwoliły na zakup amerykańskich samolotów transportowych przez Indonezję. Departament Stanu poinformował o udzieleniu zgody Indonezji na zakup ośmiu samolotów V-22 Osprey za kwotę około 2 mld USD. Nowy sprzęt najprawdopodobniej byłby wykorzystany na Wyspach Natuna, w pobliżu których coraz częściej pojawiają się chińskie statki rybackie w eskorcie straży przybrzeżnej naruszając tym samym wyłączną strefę ekonomiczną Indonezji.

10 lipca: Stany Zjednoczone podpisały z Tajlandią oświadczenie w sprawie współpracy obronnej. Szef sztabu armii amerykańskiej, generał James McConville, spotkał się w Bangkoku z premierem Tajlandii oraz zwierzchnikiem sił zbrojnych Apiratem Kongsompongiem. Przedstawiciele obu państw podpisali oświadczenie o strategicznej wizji współpracy wojskowej. Tekst dokumentu nie został opublikowany, ale z informacji przedstawionych przez amerykańską ambasadę wynika, że poruszone zostały kwestie wspólnych manewrów oraz modernizacji tajskiej armii.

12 lipca: Kambodża i Korea Południowa rozpoczęły negocjacje w sprawie umowy o wolnym handlu. Przygotowania do rozmów nad umową o wolnym handlu zainicjował premier Hun Sen podczas swojej wizyty w Seulu z marca 2019 roku. Według nieoficjalnych informacji do pierwszej rundy negocjacji dojdzie pomiędzy przedstawicielami obu państw jeszcze w lipcu. Według koreańskich danych łączna wartość handlu dwustronnego w ubiegłym roku osiągnęła poziom 1 mld USD, co oznacza wzrost o 6% w porównaniu do 2018 roku. Pandemia koronawirusa oraz słabość niektórych łańcuchów dostaw utwierdziły jednak rząd w Seulu w przekonaniu, iż rozwój stosunków gospodarczych z państwami Azji Południowo-Wschodniej jest istotny ze strategicznego punktu widzenia.

17 lipca: Stany Zjednoczone dostarczą mobilne systemy radarowe do Malezji i Indonezji. Amerykański rząd prześle Indonezji i Malezji po trzy mobilne radary dalekiego zasięgu firmy Lockheed Martin - TPS-77 MRR, o łącznej wartości 77 mln USD. Urządzenia są w stanie monitorować zarówno przestrzeń powietrzną jak i morską, a dzięki swojej mobilności oraz możliwości skanowania w zakresie 360 stopni znacząco zwiększy zdolności tych państw do monitorowania zagrożonych obszarów.

18 lipca: w Tajlandii protestujący wzywają rząd do rezygnacji. W pobliżu Pomnika Demokracji w Bangkoku odbył się protest zainicjowany przez środowisko studenckie, w którym wzięło udział ponad 2,5 tys. demonstrantów. Uczestnicy protestu przygotowali trzy postulaty, wzywające do rozwiązania parlamentu, zaprzestania prześladowań ludzi sprzeciwiających się obecnej władzy, a także zmiany konstytucji,

która zdaniem protestujących sprzyja środowisku obecnego premiera Prayutha Chan-ocha'y. Pojawiły się nawet słowa krytyki wobec monarchii, co jest surowo karane w Tajlandii (do 15 lat pozbawienia wolności). Mimo obowiązującego zakazu zgromadzeń, wprowadzonego z powodu pandemii koronawirusa, policja nie przeprowadziła interwencji.

20 lipca: ministerstwo spraw zagranicznych Brunei zajęło stanowisko wobec ostatnich napięć na Morzu Południowochińskim. Resort ds. zagranicznych Brunei w oświadczeniu w sprawie sporów terytorialnych na Morzu Południowochińskim stwierdził, że kwestie sporne powinny być wyjaśniane dwutorowo. Pewne zagadnienia muszą być uzgadnianie bilateralnie przez państwa bezpośrednio zaangażowane, natomiast pozostałe poprzez negocjacje wielostronne. Wyraźnie podkreślona została jednak rola prawa międzynarodowego, a przede wszystkim UNCLOS w wszelkich negocjacjach dotyczących sporu terytorialnego na Morzu Południowochińskim.

20 lipca: ministrowie obrony Japonii i Malezji przeprowadzili rozmowę telefoniczną na temat współpracy dwustronnej. Minister Kono w rozmowie ze swoim odpowiednikiem Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob poruszył kwestie dotyczące zwalczania pandemii COVID-19, ostatnich napięć na Morzu Południowochińskim oraz przyszłych kierunków współpracy z zakresu obrony. Na szczególną uwagę zasługuje silne poparcie Japonii dla pokojowego rozwiązania sporów terytorialnych na Morzu Południowochińskim zgodnie z UNCLOS. Minister Kono podkreślił także, że Japonia sprzeciwia się wszelkim działaniom noszącym znamiona przymusu lub zastraszania jednych państw przeciwko innym.

20 lipca: Malezja złoży wniosek do Światowej Organizacji Handlu przeciwko restrykcjom Unii Europejskiej. Malezja jest drugim największym na świecie producentem oleju palmowego. Unijne restrykcje na biopaliwo produkowane z oleju palmowego oraz negatywne skutki związane z pandemią COVID-19, zawłaszczają ogromne braki siły roboczej, przyczyniają się do rosnących strat tego sektora, który stanowi jeden z fundamentów malezyjskiej gospodarki. W odpowiedzi na te wyzwania wiceminister ds. przemysłu i towarów plantacyjnych Willie Mongin poinformował o planach złożenia wniosku przeciwko UE do WTO jeszcze w 2020 roku.

22 lipca: Wietnam i Stany Zjednoczone podpisały umowę z zakresu egzekwowania prawa dotyczącego rybołówstwa. Amerykańskie biuro zwalczania narkotyków i przestrzegania prawa (INL) w Departamencie Stanu oraz wietnamska dyrekcja ds. rybołówstwa działająca w ramach ministerstwa rolnictwa i rozwoju wiejskiego podpisały protokół ustaleń z zakresu efektywniejszego zarządzania sektora rybołówstwa oraz egzekwowania prawa. Na mocy porozumienia jednostki obu państw będą w stanie prowadzić wymianę informacji czy uczestniczyć we wspólnych szkoleniach i ćwiczeniach. Ponadto nowe ustalenia umożliwią ścisłą współpracę organów ścigania w celu ochrony żywych zasobów morskich oraz zwalczania nielegalnych połowów. Warto jednak zaznaczyć, że zacieśnienie współpracy w tym obszarze da większe możliwości Stanom Zjednoczonym w odstraszaniu Chin u wybrzeży Wietnamu, ponieważ chińskie kutry rybackie (często pełniące jednocześnie funkcję morskiej milicji) systematycznie naruszają wietnamskie wody

i uczestniczą w licznych incydentach z udziałem wietnamskich kutrów. Oprócz tego w lutym 2021 roku amerykańska agencja przeniesie ośrodek szkoleniowy na wietnamską wyspę Phu Quoc, położoną w Zatoce Tajlandzkiej.

22 lipca: Wietnam i Nowa Zelandia wydały wspólne oświadczenia na temat partnerstwa strategicznego. Podczas wirtualnego szczytu zrealizowanego w formie wideokonferencji premier Nguyen Xuan Phuc oraz jego odpowiednik z Nowej Zelandii Jacinda Ardern przeanalizowali dalsze kierunki współpracy dwustronnej w ramach partnerstwa strategicznego. Poruszone zostały tematy związane z wymianą handlową, współpracy z zakresu bezpieczeństwa jak i działań mających na celu utrzymanie stabilności w regionie.

23 lipca: Indonezja otworzyła nowe Centrum Informacji Morskich. Wiceadmirał Aan Kurnia, pełniący funkcję szefa straży przybrzeżnej poinformował, że Agencja Bezpieczeństwa Morskiego (Bakamla) uruchomiła Indonezyjskie Centrum Informacji Morskiej (IMIC) w celu zwiększenia efektywności w zwalczaniu nielegalnej aktywności morskiej oraz usprawnienia przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi agencjami odpowiedzialnymi za utrzymanie bezpieczeństwa u wybrzeży kraju. Jednym z zadań centrum będzie wydawanie cotygodniowych, miesięcznych i rocznych raportów oraz innych publikacji dostępnych do użytku publicznego. Warto zaznaczyć, że IMIC zostało powołane zaledwie pół roku po tym jak zwierzchnik sił zbrojnych Hadi Tjahjanto uruchomił wojskowe Centrum Informacji Morskiej (Pusinfomar). O znaczeniu zachowania bezpieczeństwa na wodach terytorialnych w regionie świadczy chęć współpracy pomiędzy państwami. W ostatnim czasie za pośrednictwem wideokonferencji przedstawiciele Bakamla w rozmowie ze swoim malezyjskim odpowiednikiem - agencją ds. egzekwowania przepisów na morzu (MMEA), doszli do porozumienia w sprawie realizacji wspólnych patrolów. W Najbliższym czasie podobne rozmowy mają się również odbyć z przedstawicielami filipińskich służb.

24 lipca: Indonezja zatrzymała dwie wietnamskie łodzie rybackie. Indonezyjskie służby morskie zatrzymały dwie wietnamskie jednostki podejrzane o prowadzenie nielegalnych połowów na skraju Morza Południowochińskiego. Wśród zatrzymanych rybaków znaleźli się obywatele Wietnamu oraz Kambodży.

28 lipca: były premier Malezji został skazany w głośnym procesie dotyczącym funduszu 1MDB. Najib Razak został uznany przez sędziego Sądu Najwyższego Mohamada Nazlana Mohamada Ghazaliza winnego korupcji i skazany na 12 lat pozbawienia wolności oraz grzywnę w wysokości 49 mln USD za nadużycie władzy w pierwszym procesie w sprawie państwowego funduszu inwestycyjnego 1MDB. Ponadto były premier otrzymał karę 10 lat więzienia za każdy z trzech zarzutów przestępczego naruszenia zaufania i trzech zarzutów prania brudnych pieniędzy, a także za bezprawne przejęcie kwoty 10 mln USD z SRC International (oddział państwowego funduszu). Sędzia zgodził się na wniosek prawników Najiba o opóźnienie wyroku więzienia i grzywny, ale zobowiązał byłego premiera do wpłacenia dodatkowej kaucji, a także nałożył na niego obowiązek stawiania się na

posterunku policji dwa razy w miesiącu. Najib Razak wciąż nie przyznaje się do winy i zapowiedział apelację od wyroku do Sądu Federalnego Malezji.

31 lipca: rosną napięcia na linii Malezja-Filipiny dotyczące Sabah. Minister spraw zagranicznych Filipin Teddy Locsin, Jr. w odpowiedzi na tweet'a amerykańskiej ambasady w Manili dotyczącym darowizny zestawów higienicznych Filipińczykom repatriowanym z Sabah (jeden z 13 malezyjskich stanów), napisał własnego tweet'a, w którym stwierdził, iż Sabah nie jest częścią Malezji. Sabah znajduje się na północno-wschodnim krańcu Borneo, leży około 500 km od Filipin. Chociaż Malezja kontroluje to terytorium, Filipiny roszczą sobie prawa do Sabah od 1961 roku, który miał być prezentem od sułtana Brunei dla sułtana Sulu, obecnie regionu Filipin. Dwa dni później minister spraw zagranicznych Malezji - Hishammuddin Hussein, poinformował o wezwaniu ambasadora Filipin w celu wyjaśnienia kontrowersyjnej wypowiedzi Locsina. Na tą wiadomość ponownie zareagował szef filipińskiego resortu spraw zagranicznych poprzez wezwanie ambasadora Malezji do złożenia wyjaśnień.

3 sierpnia: wspólne ćwiczenia ze Stanami Zjednoczonymi w Tajlandii spotkały się ze sprzeciwem opinii społecznej z przyczyn epidemiologicznych. Mimo braku przypadków COVID-19 w Tajlandii od dwóch miesięcy, rząd przedłużył już czwarty raz obowiązywanie specjalnego dekretu do końca sierpnia, który rozszerza w znaczny sposób uprawnienia premiera. Tajowie obawiają się, że stan wyjątkowy będzie przedłużany w nieskończoność, a wspólne ćwiczenia z amerykańskimi żołnierzami w trzech tajskich prowincjach mogą się przyczynić do wybuchu kolejnych ognisk koronawirusa. Żołnierzy będą musieli przejść obowiązkową kwarantannę, ale i tak jest to pogwałcenie surowych restrykcji rządu, zgodnie z którymi obywatele Tajlandii wstrzymali wszystkie swoje podróże, nawet te w celach biznesowych.

4 sierpnia: Aung San Suu Kyi potwierdziła swoje uczestnictwo w najbliższych wyborach. Radczyni Stanu Birmy oraz liderka Narodowej Ligi na rzecz Demokracji zarejestrowała swoją kandydaturę, czym oficjalnie potwierdziła swój start w wyborach zaplanowanych na początek listopada bieżącego roku. Ostatnie trzy lata przyczyniły się do dużych strat wizerunkowych Aung San Suu Kyi, głównie ze względu na prześladowania muzułmańskiej mniejszości etnicznej Rohingja. Jednak jej poparcie w kraju wciąż jest bardzo silne, a co za tym idzie można się spodziewać kolejnego sukcesu wyborczego.

4 sierpnia: premierzy Japonii i Wietnamu przeprowadzili rozmowę telefoniczną na temat potencjalnych kierunków rozwoju współpracy. Nguyen Xuan Phuc w drugiej rozmowie telefonicznej z Abe Shinzo w ciągu ostatnich trzech miesięcy poruszył tematy dotyczące przebiegu pandemii koronawirusa, a także strategii umożliwiających jak najszybszy powrót do sytuacji sprzed pandemii. Premier Japonii podziękował za sprzęt medyczny wysłany przez rząd w Hanoi, a także umożliwienie japońskim dyplomatom i przedsiębiorcom powrót do pracy w Wietnamie. Obaj premierzy zgodzili się na ścisłą współpracę w celu promocji regionalnego handlu i inwestycji, w tym realizacji kompleksowej i postępowej umowy o partnerstwie transpacyficznym (CPTPP).

5 sierpnia: Birma zaakceptowała joint-venture z japońskim przedsiębiorstwem w celu budowy największego centrum handlowego w Rangun. Ministerstwo inwestycji i stosunków gospodarczych z zagranicą poinformowało, że Komisja Inwestycyjna Birmy zatwierdziła joint-venture pomiędzy Shwe Taung Real Estate Co.Ltd i japońską firmą AEON Mall Co.Ltd. w sprawie kontynuacji prac nad siedmioma inwestycjami oraz siedmioma nowymi o wartości 462,69 mln USD. AEON Mall Co. jest jednym z największych deweloperów w Japonii, koncentrującym się na rozwoju regionalnych centrów handlowych. Obsługuje 142 centra handlowe w Japonii, 21 w Chinach i dziewięć w trzech państwach ASEAN. Z kolei Shwe Taung jest jednym z wiodących deweloperów w Birmie, realizującym inwestycje w miejskie, parki przemysłowe, centra handlowe, ekskluzywne rezydencje i biura klasy A. Shwe Taung będzie posiadał 30% udział w joint-venture, a pozostałe 70% będzie w posiadaniu AEON Mall Co.

7 sierpnia: Indonezja nakłada podatek na kolejne firmy technologiczne. Urząd podatkowy poinformował, iż nowy podatek VAT w wysokości 10% obejmie teraz takie przedsiębiorstwa jak Facebook, Disney i TikTok. Dołączyły one tym samym do takich gigantów internetowych jak Amazon, Netflix, Spotify i Google. Nowe opłaty mają zniwelować straty budżetu państwa wynikające między innymi z pandemii koronawirusa. Specjaliści prognozują w tym roku wpływy do budżetu mniejsze o 13% w porównaniu do roku ubiegłego.

9 sierpnia: ASEAN dołączy do organizowanych przez Japonię ćwiczeń w zakresie cyberbezpieczeństwa. W pierwszych na tak dużą skalę międzynarodowych ćwiczeniach poświęconych przeciwdziałaniu atakom cybernetycznym weźmie łącznie 20 państw, wśród których znalazły się wszystkie kraje ASEAN, Japonia, Stany Zjednoczone oraz Wielka Brytania. Zgodnie z doniesieniami ćwiczenia mają się odbyć na początku jesieni i będą zorganizowane w przez Internet z uwagi na zagrożenie ze strony koronawirusa. Uczestnicy będą realizować różne scenariusze, w tym zakładający cyberatak na takie systemy, jak sieci energetyczne czy wodociągi.

11 sierpnia: Filipiny zaakceptowały rosyjską ofertę, aby przetestować najnowszą szczepionkę na koronawirusa. Liczba zakażeń na Filipinach ciągle rośnie i wynosi już ponad 140 tys. Nie powinien zatem dziwić ogłoszenie prezydenta Rodrigo Duterte, który zadeklarował, że jako pierwszy zaszczepi się rosyjską szczepionką na COVID-19, opracowaną przez Gamaleya Institute. Lek o nazwie „Sputnik V” został zarejestrowany jako pierwszy na świecie. Sama nazwa oraz tempo rejestracji szczepionki budzi jednak wiele wątpliwości wśród wirusologów jak i polityków. Wszystko wskazuje na to, że lek nie został poddany wymagającym testom klinicznym i może stwarzać zagrożenie. Władimirowi Putinowi zależy jednak, żeby Rosja wygrała globalny wyścig z czasem, którego efektem ma być opracowanie skutecznego leku.

12 sierpnia: przedstawiciel Rohingja nie został dopuszczony do najbliższych wyborów w Birmie. Komisja Wyborcza odrzuciła kandydaturę Abdula Rasheeda, członka Partii Demokracji i Praw Człowieka, argumentując, iż jego rodzice nie

posiadali birmańskiego obywatelstwa. Kandydat przedstawił dowód, że zarówno jego rodzice jak i dziadkowie otrzymali obywatelstwo w 1957 roku, cztery lata przed jego narodzinami. Już zapowiedział odwołanie od decyzji komisji. Jest to jednak kolejny przykład dyskryminacji muzułmańskiej mniejszości etnicznej przez rząd Birmy.

12 sierpnia: były premier Malezji przedstawił nazwę nowo utworzonej partii politycznej. Mahathir Mohamad poinformował o założeniu Parti Pejuang Tanah Air, czyli Partii Wojowników Narodu (Fighters of the Nation Party). Zapowiedział, że jego celem nie jest wprowadzanie dodatkowych podziałów w kraju, lecz oczyszczenie polityki z korupcji. Podczas swojego wystąpienia przedstawił również kandydata, który weźmie udział w wyborach uzupełniających w stanie Slim. Biorąc jednak pod uwagę fakt, iż partia nie została jeszcze zarejestrowana, dlatego kandydat będzie startował jako polityk niezależny.

13 sierpnia: Tajlandia grozi konsekwencjami prawnymi za krytykę monarchii w mediach społecznościowych. Od kilku tygodni rośnie napięcie społeczne w Tajlandii, co przejawia się przez wezwania do większej demokratyzacji kraju i ograniczenia władzy króla Maha Vajiralongkorna. Minister gospodarki cyfrowej Buddhpongse Punnakanta zapowiedział już ustalenie autorów ponad 100 postów w mediach społecznościowych takich jak Facebook czy Twitter, krytycznych wobec monarchii, co może być karane na podstawie ustawy o przestępczości komputerowej.

17 sierpnia: międzynarodowe manewry marynarek wojennych RIMPAC 2020 rozpoczęły się u wybrzeży Hawajów. Do końca sierpnia potrwa 27. edycja największych, międzynarodowych manewrów morskich. W tegorocznej odsłonie RIMPAC u wybrzeży Hawajów wzięło udział 11 państw: Australia, Brunei, Kanada, Francja, Japonia, Republika Korei, Nowa Zelandia, Republika Filipin, Singapur i Stany Zjednoczone. W realizację różnego rodzaju scenariuszy zaangażowanych zostało 5300 żołnierzy oraz 22 statki, łódź podwodna, a także znacząca liczba samolotów. Marynarki wojenne udoskonalały swoje umiejętności z zakresu wykrywania i zwalczania łodzi podwodnych czy przejmowania kontroli nad innymi statkami. Z racji zagrożenia ze strony pandemii koronawirusa nie przeprowadzono symulacji desantu oraz różnego rodzaju interakcji między członkami załóg na lądzie.

21 sierpnia: Filipiny nadały nazwy sześciu obiektom morskim na Morzu Południowochińskim w celu zabezpieczenia swoich roszczeń. Gmina Kalayaan w prowincji Palawan wydała zarządzenie nr 50-2020, na mocy którego nazwano cztery ławice piasku (Pag-asa Cay 1, 2, 3 i 4) oraz dwie rafy (Pag-asa Reef 1 i 2) znajdującym się około 22 km od Wyspy Thitu, będącą pod kontrolą Filipin. Decyzja władz lokalnych ma na celu wzmocnienie swojej jurysdykcji nad tymi elementami morskimi, co jest zgodne z orzeczeniem Stałego Trybunału Arbitrażowego z 2016 roku.

21 sierpnia: proponowane zmiany w filipińskich paszportach mogą zwiększyć napięcia z Malezją. Ustawodawcy proponują umieszczenie w paszportach mapy zawierającą roszczenia morskie w ramach wyłącznej strefy ekonomicznej, a także malezyjskim stanem Sabah, przedstawionym jako część Filipin, co może doprowadzić do eskalacji napięć w relacjach dwustronnych z Kuala Lumpur. Główny autor proponowanych w ustawie nr 6399 zmian jest kongresman Rufus Rodriguez. Jego

zdaniem wydrukowanie pełnej mapy kraju wraz z jego roszczeniami będzie jasnym sygnałem dla Chin, że Manila nie zrezygnuje z korzystnego wyroku Stałego Trybunału Arbitrażowego, a także dla innych państw regionu, które roszczą sobie prawa do terytorium Filipin.

22 sierpnia: szef japońskiej dyplomacji złożył wizytę w Kambodży. Minister spraw zagranicznych Toshimitsu Motegi spotkał się z premierem Hun Senem w Phnom Penh, gdzie poproszono kwestie związane z pandemią koronawirusa, a przede wszystkim środkiem umożliwiającym łagodzenie jej negatywnych skutków dla gospodarki. Przedstawiciele obu stron zgodzili się na wznowienie wizyt między państwami od września bieżącego roku, przy zachowaniu odpowiednich środków ostrożności epidemiologicznej oraz odbyciu dwutygodniowej kwarantanny przez podróżujących.

24 sierpnia: odbył się trzeci wirtualny szczyt liderów mechanizmu współpracy Lancang-Mekong. Premier Wietnamu Nguyen Xuan Phuc wziął udział w wirtualnym szczycie państw z regionu rzeki Mekong. Uczestnicy szczytu poruszyli między innymi kwestie związane z negatywnymi skutkami pandemii koronawirusa czy zagrożeniami związanymi z nieodpowiednim zarządzaniem zasobami wodnymi rzeki. Szczyt został zwieńczony przyjęciem deklaracji z Wientian oraz przekazaniem przewodnictwa nad formatem z Laosu do Birmy.

25 sierpnia: minister spraw zagranicznych Japonii spotkał się z wysokimi przedstawicielami Birmy. Toshimitsu Motegi został przyjęty w Naypyidaw przez Radczynię Stanu i minister spraw zagranicznych Aung San Suu Kyi oraz dowódcę sił zbrojnych Birmy, generała Min Aung Hlainga. Przedstawiciele obu państw poruszyli takie tematy związane z pandemią COVID-19 oraz zaplanowanymi na listopad wyborami w Birmie. Zgodnie z ustaleniami Japonia przekaze Birmie w ramach nadzwyczajnego wsparcia budżetowego ponad 280 mln USD oraz 140 mln USD zagranicznej pomocy rozwojowej na rzecz wsparcia finansowego małych i średnich przedsiębiorstw. Zgodnie z oświadczeniem japońskiego ministerstwa spraw zagranicznych w ostatnim czasie do Birmy wysłano również sprzęt i materiały medyczne o łącznej wartości 30 mln USD. Obie strony uzgodniły także warunki stopniowego wznowienia podróży między państwami z zachowaniem wymogu 14-dniowej kwarantanny w domu lub w innym wyznaczonym miejscu po przyjeździe.

25 sierpnia: zamach bombowy na Filipinach będzie sprawdzianem dla kontrowersyjnej ustawy terrorystycznej. W samobójczym zamachu bombowym, do którego doszło na placu miasta Jolo w południowej prowincji Sulu zginęło 14 osób, a kilkadziesiąt zostało rannych. Zdaniem ustawodawców będzie to pierwszy poważny test dla nowej ustawy antyterrorystycznej. Ustawa została uchwalona w czerwcu bieżącego roku i zwiększyła uprawnienia organów ścigania, aby mogły skuteczniej zapobiegać atakom terrorystycznym i szybko wykrywać sprawców. Na jej mocy jest możliwe między innymi zatrzymywanie osób podejrzanych o działalność terrorystyczną na okres 24 dni bez postawienia zarzutów.

28 sierpnia: odbył się pierwszy dialog gospodarczy ASEAN-Wielka Brytania. Po tym jak Wielka Brytania opuściła Unie Europejską odbył się pierwszy dialog

gospodarczy z ASEAN, pod przewodnictwem sekretarza stanu ds. handlu międzynarodowego Liz Truss oraz ministra wspólnoty gospodarczej ASEAN Tran Tuan Anh z Wietnamu. W wideokonferencji wzięli również udział ministrowie ds. gospodarki z państw członkowskich ASEAN, a także sekretarz generalny ASEAN Dato Lim Jock Hoi. Obie strony zgodziły się co do pogłębiania stosunków gospodarczych, zwłaszcza w dobie światowej pandemii COVID-19. Jednym z filarów przywracania dobrej kondycji gospodarczej ma być rozwijanie współpracy w dziedzinie technologii cyfrowych.

28 sierpnia: odbyła się 16. edycja spotkania ASEAN poświęcona zwalczaniu korupcji. Tegorocznym organizatorem spotkania, zorganizowanego za pośrednictwem wideokonferencji była Krajowa Komisja Antykorupcyjna Tajlandii. Wzięli w niej udział wysocy przedstawiciele krajowych organów zajmujących się zwalczaniem działalności korupcyjnej ze wszystkich dziesięciu państw ASEAN. Delegacje omówiły i uzgodniły krajowe zmiany administracyjne, mające na celu przeciwdziałaniu korupcji oraz innych nielegalnych procederów. Następnie odbyła się specjalna sesja „Działania antykorupcyjne podczas pandemii COVID-19: wymiana doświadczeń i najlepszych praktyk”, podczas której przeanalizowano między innymi rządowe działania w celu zwalczania pandemii, a przede wszystkim wszelkiego rodzaju zamówienia publiczne i umowy kupna/sprzedaży sprzętu medycznego.

28 sierpnia: Filipiny podpisały kontrakt z Japonią na zakup systemu radarowego. Minister obrony Filipin Delfin Lorenzana podpisał kontrakt na zakup systemu radarowego nadzoru powietrznego wyprodukowanego przez japońską firmę Mitsubishi Electric dla filipińskich sił powietrznych o wartości 103,5 mln USD. Jest to pierwsza tego rodzaju umowa między Japonią i Filipinami na eksport systemu obronnego, co jest możliwe dzięki zmianom japońskich norm prawnych z 2014 roku, kiedy zezwolono na sprzedaż sprzętu obronnego produkcji japońskiej, o ile transakcja jest uznana za działania mające na celu promowanie pokoju międzynarodowego. Umowa wpisuje się także w dwustronne porozumienie między państwami z 2016 roku o rozwijaniu współpracy z zakresu sprzętu obronnego i technologii z nim związanym. Według planów dostawa pierwszego z trzech systemów radarowych ma się odbyć w 2022 roku.

30 sierpnia: Filipiny i Korea Południowa wznowią negocjacje w sprawie umowy o wolnym handlu we wrześniu. Podsekretarz ds. handlu Filipin Ceferino Rodolfo poinformował o opóźnieniach w negocjacjach dwustronnych nad umową o wolnym handlu. Przedstawiciele obu stron doszli jednak do porozumienia w sprawie wznowienia rozmów w drugim tygodniu września, aby sfinalizować podpisanie umowy przed końcem 2020 roku. Według wcześniejszych planów umowa miała zostać podpisana już w listopadzie ubiegłego roku, ale strony nie mogły dojść do porozumienia w sprawie taryf celnych na produkty rolne z Filipin. Jeżeli negocjacje zakończą się w tym roku będzie to już trzecia umowa o wolnym handlu Filipin, po tym jak podobne porozumienie zostało podpisane z Japonią w 2008 roku i z Europejskim Stowarzyszeniem Wolnego Handlu (EFTA) z 2018 roku.

30 sierpnia: ASEAN i Indie zgodziły się na rewizję umowy o wolnym handlu. Podczas wideokonferencji pod przewodnictwem ministrów handlu i przemysłu Piyush Goyala z Indii oraz Tran Tuan Anha z Wietnamu, w której wzięli również udział ministrowie państw ASEAN doszło do przeglądu raportu sporządzonego przez Radę Biznesu ASEAN-Indie (AIBC). Jedną z głównych rekomendacji raportu jest dokonanie przeglądu umowy w sprawie handlu towarami ASEAN-Indie (AITIGA). Przedstawiciele obu stron zgodzili się na wprowadzenie niezbędnych poprawek i ułatwień przed końcem 2020 roku, aby zwiększyć rozwój współpracy gospodarczej i zniwelować straty poniesione w wyniku pandemii COVID-19. Najważniejsze decyzje zostaną podjęte podczas szczytu liderów ASEAN-Indie zaplanowanego na listopad bieżącego roku.

31 sierpnia: Singapur i Stany Zjednoczone utrzymują silną współpracę z zakresu bezpieczeństwa mimo pandemii COVID-19. Minister obrony Singapuru Ng Eng Hen oraz jego amerykański odpowiednik Mark Esper wzięli udział w wideokonferencji poświęconej przyszłości współpracy dwustronnej z zakresu bezpieczeństwa. Ng Eng Hen docenił dotychczasowe osiągnięcia polegające na wspólnych ćwiczeniach oraz wymianie personalnej. Szczególną rolę odgrywa porozumienie o treningu pilotów myśliwców w ośrodku szkoleniowym na wyspie Guam, podpisane w grudniu ubiegłego roku. Podkreślił również fundamentalną rolę obecności amerykańskiej w regionie, dzięki czemu możliwe jest utrzymanie stabilności i bezpieczeństwa.

KOMENTARZ

W miesiącach wakacyjnych Wietnam wycofał się z kilku zagranicznych umów obejmujących wydobywanie ropy naftowej i gazu ziemnego ze strefy szelfu kontynentalnego w okolicach Vanguard Bank na Morzu Południowochińskim. Tego rodzaju decyzja wzbudziła obawy czy Wietnam jest w stanie chronić swoje interesy na tym akwenie, będącym miejscem sporu morskiego jak i terytorialnego z Chinami. Rozwiązano umowę z międzynarodową firmą energetyczną Repsol z siedzibą w Hiszpanii obejmującą podział eksploatacji złóż z bloków wydobywczych 135-136/03 oraz 07/03 z wietnamskim przedsiębiorstwem PetroVietnam (PVN). PVN wycofał się także ze współpracy z brytyjską firmą Noble Corporation, specjalizującą się w wykonywaniu podmorskich odwiertów. Skutkiem tych decyzji platforma wiertnicza Noble Clyde Boudreaux nie została uruchomiona w bloku 06-01 na potrzeby operacji wiertniczej, jak pierwotnie planowano. Oprócz tego PVN poniosło wysokie straty finansowe, ponieważ musiało wypłacić rekompensaty obu firmom, z usług których zrezygnowano (około 1 mld USD).

Główną przyczyną tych decyzji była najprawdopodobniej rosnąca presja ze strony Pekinu, który w ramach operacji w szarej strefie skutecznie utrudnia rządowi w Hanoi prowadzenie jakichkolwiek prac wydobywczych czy badawczych na spornym obszarze. Do podobnej sytuacji doszło w 2017 roku, kiedy PVN musiało poprosić

Repsol o zaprzestanie wierceń na bloku 136/03 po tym, jak Chiny zagroziły atakiem na wietnamskie bazy w archipelagu Spratly, jeśli prace nie zostaną przerwane. Natomiast w ubiegłym roku prowokacja ze strony chińskiego statku badawczego w eskorcie straży przybrzeżnej i milicji morskiej zmusiła Wietnam do wycofania platformy wiertniczej Hakuryu 5 z bloku 06-01.

Pewnego rodzaju ustępstwa ze strony rządu w Hanoi w zakresie wydobycie ropy naftowej i gazu ziemnego w żadnym razie nie świadczą o tym, że Wietnam uznaje roszczenia morskie Chin do Vanguard Bank i okolicznych wód. Wietnam konsekwentnie odrzuca chińskie roszczenia uznając je za bezpodstawne i niezgodne z prawem międzynarodowym. Ponadto naruszenia wietnamskiej wyłącznej strefy ekonomicznej ze strony chińskich jednostek traktuje jako prowokacje.

Na decyzję o wstrzymaniu jakichkolwiek przedsięwzięć związanych z surowcami energetycznymi mogły również wpłynąć nowe warunki na rynkach finansowych, a przede wszystkim niska cena ropy naftowej. Do jej spadku przyczyniła się między innymi globalna pandemia koronawirusa, a według specjalistów cena utrzyma się na tym poziomie przez dłuższy okres. W związku z tym eksploatacja podwodnych złóż ropy staje się nieopłacalna. Dodatkowo na początku przyszłego roku odbędzie się XIII Zjazd Komunistycznej Partii Wietnamu, na którym mogą zostać przedstawione nowe priorytety, takie jak zabezpieczenie wewnętrznej stabilności państwa czy normalizacja napiętych stosunków z Pekinem.

Bez względu na argumenty jakimi kierował się wietnamski rząd, jego pozycja w oczach przedsiębiorców zajmujących się wydobyciem surowców z podwodnych złóż bardzo ucierpiała. Z jednej strony może to skutkować w przyszłości trudnościami w wynegocjowaniu korzystnej umowy z zagranicznymi przedsiębiorstwami. Z drugiej natomiast Pekin przekonał się, że jego strategia przynosi wymierne skutki, a co za tym idzie Hanoi będzie musiało sprostać jeszcze większemu wyzwaniu, aby zapobiec chińskim prowokacjom uniemożliwiającym prowadzenie prac przez platformy wiertnicze na Morzu Południowochińskim.

Pomimo wycofania się Hanoi z eksploracji złóż na Morzu Południowochińskim to jednak Wietnam wziął udział w manewrach RIMPAC, których los był zagrożony ze względu na pandemię koronawirusa. Zwłaszcza, że zakażenia COVID-19 zostały wykryte na dwóch amerykańskich lotniskowcach, co zmusiło je do chwilowego pozostania w portach na Wyspie Guam oraz w Japonii.

W kwietniu amerykańskie dowództwo floty Stanów Zjednoczonych na Pacyfiku (PACFLEET) wysłało 25 zaproszeń do państw z regionu Indo-Pacyfiku, aby wzięły udział w manewrach. Ćwiczenia zostały przesunięte z czerwca na połowę sierpnia, a także skrócone z pięciu tygodni do dwóch. Ponadto w związku z wciąż istniejącym zagrożeniem ze strony koronawirusa manewry zostały zrealizowane na otwartym morzu. Między innymi dlatego nie zrealizowano operacji polegających na przeprowadzeniu desantu, a także zrezygnowano ze spotkań pomiędzy uczestnikami ćwiczeń oraz zawodów sportowych, które odbywały się w poprzednich edycjach. W ramach ćwiczeń zrealizowano różnego rodzaju scenariusze, pozwalające przetestować umiejętności z zakresu zwalczania łodzi podwodnych czy

przechwytywania jednostek na morzu. Dodatkowo przeprowadzono trening z użyciem uzbrojenia, do czego posłużył jeden z amerykańskich statków, który został wycofany ze służby i mógł być zatopiony przez uczestników RIMPAC. Spośród zaproszonych państw w manewrach wzięły udział marynarki wojenne z Australii, Brunei, Kanady, Francji, Indii, Japonii, Nowa Zelandii, Filipin, Singapuru, Korei Południowej. Pandemia przyczyniła się do wyraźnego spadku zaangażowanych państw, ponieważ było ich mniej niż połowa uczestników z 26. edycji RIMPAC z 2018 roku.

Nie powinno być niespodzianką, że Chiny nie otrzymały zaproszenia do uczestnictwa w manewrach, podobnie jak to było w 2018 roku. Od kiedy Donald Trump wygrał wybory prezydenckie w Stanach Zjednoczonych Chiny zostały skreślone z listy uczestników RIMPAC w odpowiedzi na złamanie deklaracji w sprawie wstrzymania się militaryzacji sztucznych wysp na Morzu Południowochińskim. Niemniej jednak Chiny wysłały w rejon Hawajów swój statek klasy Dongliao (Type 815A), którego zadaniem jest najprawdopodobniej złożenie raportu z operacji przeprowadzonych w ramach RIMPAC.

Udział państw Azji Południowo-Wschodniej na tegorocznej odsłonie RIMPAC była mniejsza w porównaniu do tej z 2018 roku. Podczas 26. edycji wzięło udział siedem państw, przy czym statki wysłały Malezja, Indonezja, Singapur i Filipiny, a Brunei, Tajlandia i Wietnam reprezentowane były przez delegacje marynarek wojennych, które przyglądały się działaniom z pokładów amerykańskich statków. Pozostałe trzy państwa regionu, a mianowicie Kambodża, Laos i Birma nie otrzymały zaproszeń z uwagi na amerykańskie restrykcje dotyczące współpracy militarnej, których nie spełniały.

Podczas 27. manewrów wzięły udział okręty tylko z trzech państw ASEAN. Brunei wysłało statek patrolowy KDB Darulehson, Singapur fregatę RSS Supreme, a Filipiny swoją najnowszą fregatę BRP Jose Rizala, zbudowaną w Korei Południowej. Największą niespodzianką jest udział filipińskiej marynarki w RIMPAC, mimo niedawnej deklaracji prezydenta Rodrigo Duterte o tym, że zakazuje marynarce wojennej ćwiczeń morskich z innymi państwami na wodach Morza Południowochińskiego. Swoją decyzję argumentował troską o państwo oraz niedopuszczeniem do prowokacji Chin i ewentualnych reperkusji z tym związanych. Na uwagę zasługuje również fakt, że mimo dużego postępu w relacjach z zakresu bezpieczeństwa ze Stanami Zjednoczonymi na przestrzeni ostatnich kilku lat, Wietnam nie zdecydował się wysłać w tym roku okrętu wojennego.

Oprócz wojskowego wymiaru spór morski spór terytorialny ma też swój wymiar normatywny. Chiny ponownie będą posiadały swojego przedstawiciela w składzie sędziowskim Międzynarodowego Trybunału Prawa Morza (ITLOS), kluczowej agencji ONZ odpowiedzialnej za rozpatrywanie spraw dotyczących prawa morza. Absolwent prawa na Uniwersytecie Columbia oraz Chińskiego Uniwersytetu Stosunków Międzynarodowych (China Foreign Affairs University), a także chiński ambasador na Węgrzech - Duan Jielong, uzyskał 149 z 166 głosów poparcia, dzięki czemu zostanie jednym z 21 sędziów ITLOS. Zastąpi tym samym Zhiguo Gao, którego kadencja zakończy się 30 września 2020 roku. Zgodnie ze

statutem trybunału każdy z siedmiu regionów (Afryka, Azja, Europa Wschodnia, Ameryka Łacińska, Państwa Karaibskie, Europa Zachodnia oraz pozostałe państwa) musi posiadać w trybunale swoje przedstawicielstwo, składające się z niemniej niż trzech sędziów. Wszyscy sędziowie są wybierani na dziewięcioletnią kadencję (z możliwością reelekcji), natomiast co trzy lata 1/3 składu sędziowskiego zostaje wymieniona. Na chwilę obecną Azja jest reprezentowana przez Jin-Hyun Paika pełniącego funkcję prezydenta (Korea Południowa), Shunji Yanaia (Japonia), Zhiguo Gao z Chin, który zostanie zastąpiony przez Duan Jielonga oraz Kriangsak Kittichaisaree (Tajlandia). Pod koniec września bieżącego roku swoją kadencję z grona przedstawicieli Azji kończy tylko Zhiguo Gao, a co za tym idzie pozostali sędziowie pozostaną w składzie orzekającym.

ITLOS rozstrzyga spory morskie na podstawie Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS), a głos w wyborach może oddać każde państwo, które ratyfikowało UNCLOS. Stany Zjednoczone w ostatnim czasie wyraźnie lobbowały za tym, żeby chińska kandydatura nie uzyskała wystarczającego poparcia, ponieważ zdaniem Waszyngtonu, Pekin sukcesywnie zdobywa w ostatnim czasie zbyt dużą kontrolę nad kluczowymi organizacjami międzynarodowymi. Zarzut ten był wyraźnie artykułowany w przypadku Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) w dobie pandemii koronawirusa. Stany Zjednoczone nie są jednak sygnatariuszem UNCLOS, stąd nie miały żadnego wpływu na przebieg wyborów. Mimo tego asystent sekretarza ds. Azji Wschodniej i Pacyfiku - David R. Stilwell, jak i Sekretarz Stanu – Mike Pompeo, na przestrzeni ostatnich tygodni wyraźnie ostrzegali przed rosnącą strefą wpływów chińskiej w agencjach ONZ. Mike Pompeo zwrócił się nawet do amerykańskiego senatu o dodatkowe fundusze na utworzenie specjalnego zespołu, którego zadaniem ma być ograniczenie dominacji Pekinu na forach organizacji międzynarodowych. O powadze sytuacji świadczy chociażby udana próba Stanów Zjednoczonych zablokowania przejęcia przez Chiny przewodnictwa nad Światową Organizacją Własności Intelektualnej (WIPO). Waszyngton poparł kandydaturę Darena Tanga z Singapuru, co umożliwiło mu wygraną i możliwość objęcia stanowiska dyrektora generalnego WIPO we wrześniu 2020 roku, zastępując tym samym Australijczyka - Francisa Gurry'ego.

Warto się zastanowić, czy rzeczywiście jeden spośród dwudziestu jeden sędziów może zaważyć na ostatecznym wyroku. Zdania na ten temat są podzielone. Trzeba jednak pamiętać, że Chiny posiadają swoje przedstawicielstwo w ITLOS od początku jego istnienia, czyli od połowy lat 90-tych ubiegłego wieku. Nawet jeżeli Pekin dysponuje tylko jednym sędzią, to za jego pośrednictwem mogą dowolnie kreować swój wizerunek od wewnątrz trybunału i wpływać na decyzje pozostałych członków składu. Takiej możliwości – przynajmniej na razie – nie posiadają inne strony sporu terytorialnego na Morzu Południowochińskim, jak Wietnam, Malezja czy Filipiny. Nie ulega wątpliwości, że Chiny są zdeterminowane, żeby w jak największym stopniu oddziaływać na ład międzynarodowy - w zdecydowanej większości ukształtowany przez Stany Zjednoczone – i zmieniać go w taki sposób, aby jak najlepiej służył interesom Pekinu.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

